

Bozay Attila

Közel három évtizede a Gondolat könyvkiadó figyelemreméltó kötetet bocsátott útjára, „Ars poeticák a XX. Századból” címmel. A fölkért alkotók – közöttük találjuk Bozay Attilát - saját szavaikba öntve fogalmazhatták meg művészi credójukat. Az akkor negyvenes éveit taposó zeneszerző három szó, három fogalom, három eszmény köré építette gondolatait, s ha most az úgynevezett utókor véleményét, értékítéletét tolmácsolhatom, szilárd meggyőződéssel állíthatom, az a hármasság elv, ami egykor Bozay Attilát legnemesebb *törekvéseként* hevítette, a váratlan s korai véget érő, ám kicsorbultságában is nagy ívű és a teljességet sugárzó életműve alapvető *jellemzője*. E három idea: hitelesség – tartalmasság – szépség. Önmagukban is sokat mondó irányultságról tanúskodnak, de még szerencsésebb, ha pontosabb értelmezésüket magára a zeneszerzőre bízunk, hiszen Bozay Attila mindig képes volt arra, hogy külső szemlélő módjára tekintse pályáját, műveit, alkotói eszközeit, mindezt tágabb összefüggésekbe ágyazva. Számára a hitelesség fogalma az „itt és most” adottságával egyként azonosuló, megbecsült vállalását jelentette: Magyarországon születni-élni, a XX. század második felében. Kell-e – akár „zárójelben” – hozzáfűznöm, hogy sokszor mily nehéz e kettő kölcsönös átértékelése; hány példával találkozunk, mikor az egyik a másik rovására érvényesül egynémely művészi életműben...? Bozay alapvető zeneszerzői irányultságaként határozta meg, az óhatatlan nyelvi, stílusbeli változások fölötti princípiumként, hogy – szó szerint idézem őt ezúttal egy vele folytatott, számomra 11 év távlatából is jelenidejű intenzitással ható beszélgetésből – : „mind a mai napig létezik ... ami az absztrakt időszakban írt darabjaimban is föl-fölbukkan: ... a magyar hagyomány valamiféle modernséggel történő ötvözése...” – Másik két kiemelt eszményét összefüggésében láttatta az alkotó: a 'szépség' nem merülhet ki – zenéről szólván - az eufónia kellemességében, „titka” kell legyen, ami nem tárul föl első hallásra. Ha ezt triviálisabbra fordítjuk, a forma és tartalom számos történelmi teherrel fölaggatott két pólusa is felötlök bennünk, pontosabb, mélyebb és egyszersmind költőibb gondolatokkal megjelenítve: Bozay Attila kristályhoz és erdőhöz egyaránt hasonlítja a nagyszerű műalkotásokat. A tartalmat érintő zeneszerzői titkok akkor válnak széppé, ha időnként elárul róluk valamit alkotójuk – az elmúlt évszázad legnagyobb mesterei ilyen szerzők, akiktől Bozay Attila magtanulva sajátjává emelte ezt a szemléletet, életpályáját, személyét is egyszersmind *hitelessé* izzítva. Hiszen végsősoron az alkotó és szülőttei: a művek, egyazon irányba kell mutassanak, valódi értéküket aranyfedezete ez az átlényegülés. Bozay Attila egykori öt sarkalló eszményei, ahogy első mondataimban már kimondtam:

életműve egészének meghatározóivá váltak, sőt, – hadd éljek az ő metaforájával – :
kristályosodtak...

Örökség ez a legnemesebbjeből, s *magyar* mivoltához nem csupán szemernyi kétely nem férkőzhet, de egyik legdöntőbb pillére. Rajtunk, tágabb értelemben vett örökösökön múlik az, hogy a belőle fakadó 'szépség' és 'tartalmasság' mennyire gazdagítja tovább a mi szellemi kincsünk 'hitelességét'. Kívánom, remélem, minél teljesebben; a tőle, Bozay Attilától, „papíron” egykori, lélekben örök tanáromtól megtapasztalt derűs bizakodással kimondom: így is lesz.

Olsvay Endre